

İLKÖĞRETİM OKULLARI BEŞİNCİ SINIF MÜZİK DERSLERİNDE UYGULANAN İŞBİRLİKLİ ÖĞRETMENİN MÜZİKTE BENLİK KAVRAMI ÜZERİNE ETKİLERİ

Dr. Ayfer KOCABAŞ

Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü
Dokuz Eylül Üniversitesi

ÖZET

Belli bir amaç doğrultusunda müziksel öğretme ve planlama, başlatma, yönlendirme, kolaylaştırma, gerçekleştirme ve denetleme süreci olarak tanımlanabilen müzik öğretimi müzik eğitiminin odak noktasını oluşturmaktadır. Bireyin kim olduğuna ve ne olacağına ilişkin algısı, inancı, kendine uygun gördüğü kimlik ve biçtiği değer olarak kabul edilen benlik çevreyle etkileşim sonucunda kavramsallaşmaktadır. Benlik kavramı çevreyle etkileşim sonucu edinildiği için öğrenilmiş davranışlardan oluşmakta, bu neden öğrencinin benlik kavramının gelişmesinde arkadaşlar, öğretmenleri ve diğer etkenlerle birlikte okulun çok büyük önemi bulunmaktadır. Bu nedenle eğitim ve öğretim sürecinde kullanılan yöntemler de öğrencinin benlik kavramını dolayısıyla öğrencinin başarısını etkilemektedir.

İşbirlikçi öğrenme tekniklerinden Öğrenci Takımları-Başarı Bölümleri Tekniği ile geleneksel öğretim tekniğinin uygulandığı müzik dersinde öğrencilerin benlik kavramları arasında farklılığın olup olmadığının araştırıldığı bu çalışmanın örneklemini Buca-Çakabey İlköğretim okulunda beşinci sınıfta okumakta olan 80 öğrenci oluşturmuştur.

Kontrol gruplu ön-test, son-test deseninin uygulandığı bu çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından ilköğretim okulları beşinci sınıf öğrencileri için geliştirilen Müziğe İlişkin Benli Kavramı Ölçeği kullanılmış olup, verilerin analizinde frekans, aritmetik ortalama, t-testi ve tek yönlü varyans analizi yapılmış olup grupların arasında anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır.

ABSTRACT

Music teaching can be define as planning, beginning, directing, facilitating, realizing and controlling of musical learning and teaching process. Classroom and school experiences, interaction with school and family environment, relations with friends and teachers have been important role on developing student self-concept in music. So used methods in educational and teaching process affect student self-concept consequently their achievement.

In this study the effect on student self-concept from one of the cooperative learning techniques that is student Teams & Achievement Divisions Technique and traditional teaching technique are compared in music lesson. The study's sample includes total 80 students to be in the fifth class Buca-Çakabey Elementary School. Control group pre-test, post-test design was applied in this study. Scale of self-concept in music was used for collecting data developed for fifth graders students in elementary school by the author herself. The collected data were evaluated by various techniques as frequency, arithmetic-mean, t-test, one-way variance analyzing. The results of this study indicate that Student-Teams & Achievement Divisions are significantly more effective on the student Self-concept in music.

GİRİŞ

Bireyin kendin görüşü, yalnızca o kişiye aile olan tutumlardan, duygulardan inançlardan, algılardan, davranışlardan ve diğer özelliklerden oluşmakta ve benlik kavramı olarak tanımlanmaktadır (Gander, Gardiner, 1974: 480). Temel eğitim düzeyinde okul için ailesinden daha geniş bir çevre olup, onun toplumsal gelişimi üzerindeki rolü büyük olmaktadır. Çünkü çocuk okul içinde diğer etkenlerle birlikte arkadaşları ile uzun süreli ilişkiler kurar, öğretmenleriyle olan ilişkisini arttırır. Bu ilişkilerin sonunda çocuk hangi kişilik özelliklerinin, arkadaşları ve öğretmenleri tarafından onaylanıp onaylanmadığını anlamaya başlar, başkaları tarafından beğenilip beğenilmediği yanlarını görerek değerlendirir ve bu değerlendirme sonucunda kendisiyle ilgili duygu ve düşüncelerinde değişimler olur (Başaran, 1990: 169). Bu nedenle temelleri ailede oluşmaya başlayan benlik kavramının gelişmesinde okulun da

önemli katkıları bulunmaktadır. Benli kavramı zaman ve durum içinde değişebildiği gibi olumlu ya da olumsuz yaşantılardan etkilenebilmektedir. Bugün yapılan en son araştırmalar bir kişinin Genel Benlik Kavramı'nın yanında çeşitli alanlara ilişkin alt benlik kavramlarının olduğunu ortaya koymuştur (Açıkgöz, 1998: 42). Yine Açıkgöz'ün (1998) belirttiğine göre Genel Benlik Kavramı Akademik Benlik Kavramı; Akademik Olmayan Benlik Kavramı, olarak ayrılmakta bunlarda kendi aralarında, ör: Akademik Benlik Kavramı; Matematik Benlik Kavramı, Sosyal Bilimler Benlik Kavramı, Anadil Benlik Kavramı, Yabancı dil Benlik Kavramı... vb. benlik kavramlarına ayrılmaktadır.

Harter'e göre (Reynolds, 1992) çocuklarda müzikte benlik kavramı çok küçük yaşlarda şekillenmeye başlar. Çünkü çocuklar müzik etkinliklerine katılmakta genellikle istekli olup, çabanın yeteneği arttırdığına inanırlar (Asmus, 1986; Covington 1983). Bununla birlikte Austin

(1988) ve Svengalis (1978) tarafından yapılan araştırmalar mzık etkinliklerine ve mzık yarışmalarına katılmanın Müzikte Benlik Kavramı'nı olumlu bir şekilde arttırdığını ortaya koymuşlardır (Reynolds, 1992). Ayrıca Hedden (1992) ve Klinedinst (1989) Müzikte Benlik Kavramı'nı müzikteki başarının önemli yordayıcısı olarak görmekte, Austin (1990) Holadyna & Thomas (1979)'ın araştırmaları ise Amerika'da kız öğrencilerin, erkek öğrencilerden daha olumlu Müzikte Benlik Kavramı'na sahip olduklarını belirtmektedirler (Reynolds, 1992).

Yurtiçinde Müzik Eğitimi dışındaki alanlarda Genel Öğretim Yöntemleri Dersi ile (Gömlüksiz, 1994), Türk dili ve Edebiyatı Dersinde (Gömlüksiz & Özyürek, 1994) işbirlikli öğrenmenin Benlik Saygısı üzerindeki etkilerinin araştırıldığı çalışmalar bulunmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı müzik öğretiminde işbirlikli öğrenmenin müzikte benlik kavramı üzerindeki etkilerini ortaya koymaktır.

Tablo. 1

Deney Deseni

Grup No	Grubun Adı	Ön –Test	Uygulanan Teknikler	Son – Test
01-R	Deney	MBKÖ	ÖTBB	MBKÖ
02-R	Kontrol	MBKÖ	TYÖT	MBKÖ

Tablo. 1'den anlaşıldığı gibi random yoluyla belirlenen bir deney ve kontrol grubu öğrencilerine Müzikte Benli Kavramı Ölçeği ön-test olarak verilmiştir. 01 no'lu deney grubuna işbirlikli öğrenme tekniklerinden Öğrenci Takımları Başarı bölümleri Tekniği, 02 no'lu kontrol grubuna ise Tartımdan Yolaçıkarak Öğretim Tekniği uygulanmış olup, araştırmanın sonunda her iki gruba Müzikte Benlik Kavramı Ölçeği son-test olarak verilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Müzikte Benlik Kavramı Ölçeği bu araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılmış olup Kocabaş (1998) tarafından ilköğretim okulları V. sınıf öğrencileri için geliştirilmiştir. MBKÖ likert tipi 31 maddeyi içermektedir.

MBKÖ için Cronbach's Alpha: 0.80, İki-Yarı güvenilirlik 0.70 olarak bulunmuştur.

Uygulanan Öğrenme Teknikleri

Öğrenci Takımları-Başarı Bölümleri (ÖTBB). Slavin tarafından geliştirilen bu tekniğin beş uygulama aşaması olup (Açıkgöz, 1992: 25) müzik dersine řu şekilde uyarlanmıştır.

Sunum: Derse giriş, dikkati çekme ve güdülemeden sonra öğretmen çalgısı ve sesiyle öğretecek şarkıyı örneklendirmiştir. Hedefler doğrultusunda ritm ve ses alıştırmaları toplu sınıf etkinliği olarak gerçekleştirilmiştir.

Takımlar: Öğrenciler başarı, yetenek, cinsiyet, sosyo-ekonomik açıdan döerder kişiden oluşan heterojen gruplara ayrılmışlardır. Her grup

Problem Cümlesi

İşbirlikli öğrenme tekniklerinden ÖTBB ile geleneksel öğrenme tekniklerinden TYÖT'nin uygulandığı öğrencilerin müzikte benlik kavramları arasındaki farklılıklar anlamlı mıdır?

Kısaltmalar

MBKÖ: Müzikte Benlik Kavramı Ölçeği

ÖTBB: Öğrenci Takımları Başarı

Bölümleri

TYÖT: Tartımdan yola Çıkarak Öğretim Tekniği

YÖNTEM VE DENEKLER

Bu araştırma 1997-1998 öğretim yılı 1. döneminde Buca-Çakabey İlköğretim Okulu V. sınıflardan 5-A ve 5-C sınıflarında öğrenimlerini sürdüren 80 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Örneklemin cinsiyete göre dağılımında 42 kız, 38 erkek öğrenci bulunmaktadır. Araştırma Aralık ve Ocak aylarını kapsayan 8 haftalık sürede yapılmıştır. Araştırmada kontrol gruplu ön-test, son-test deseni kullanılmıştır.

öğretmen tarafından önceden hazırlanmış olan şarkının bir fotokopisi üzerinde blokflüt ve sesleriyle yeterince çalıştıktan sonra, kendilerine ritm alıştırmaları ve müzik bilgilerinden oluşan bir çalışma yaprağı verilmiştir. Grup üyelerinin tamamı şarkıyı ve içerdiği bilgileri öğreninceye kadar çalma söyleme, tartışma, soru-cevap grup üyelerinin yanışlarının düzeltilmesi etkinlikleri sürdürülmüştür. İşbirliği blokflütle çalma, söyleme, şarkının seslerini bulma, şarkının ritmini bulma boyutlarında gerçekleştirilmiştir.

Sınavlar: Her dersin sonunda öğrencilere müzik bilgilerinden oluşan test uygulanmıştır.

Bireysel İlerleme Puanları: Her dersin sonunda öğrencilere uygulanan testler değerlendirilerek, bir sonraki dersin başlangıç puanı elde edilmiştir. Öğrenci önceki sınava göre ilerleme göstermişse puan almıştır. İlerleme gösteren öğrencilerin puanları toplanarak grup sayısına bölünmüş ve takım puanı elde edilmiştir.

Takım Ödülü: Takım ortalarına göre elde edilen puanlara göre takımlar iyi, çok iyi, mükemmel olarak ödüllendirilmiştir.

Tartımdan Yolaçıkarak Öğretim Tekniği

(TYÇÖT)

Bu tekniğin uygulanması aşamasında başlangıçta öğretmen derse giriş yaparak, öğrencilerin dikkatini öğrenilecek şarkıya doğru çektikten sonra güdülerle etkinliklerinde bulunmuş şarkının örnek seslendirmesini yapmıştır. Toplu

olarak ritm alıştırmaları ve ses alıştırmaları yaptırarak ipucu, dönüt ve düzeltmelerle şarkının bütün sınıf tarafından öğretmen yardımı olmaksızın seslendirilmesi sağlanmıştır. İsteyen öğrenciler bireysel olarak notla değerlendirilmiştir.

BULGULAR VE YORUM

Tablo. 2

Deney Grubunun Müzikte Benlik Kavramı Ön-Test ve Son Test Puanlarına İlişkin Ortalama, Standart Sapma ve t-testi Sonuçları

Değişken	N	\bar{X}	S_x	t-değeri	Önem Denetimi
Ön-Test	40	36.15	6.08	-7.17	P<0.001
Son-Test	40	47.97	7.27		Fark Önemli

Tab. 2'den deney grubunun Müzikte Benlik Kavramı son-test puanlarının (\bar{X} =47.97) ön-test puanlarından (\bar{X} =36.15) daha yüksek çıktığı görülmektedir. Müzikte Benlik Kavramı ön-test ve son-test puanları arasında yapılan t-testinde elde edilen

Bu çalışmada açıklanan veri toplama aracı ve uygulanan öğrenme tekniklerine dayalı olarak istatistiksel çözümlerinin sonucunda elde edilen bulgular ve bu bulgulara ilişkin yorumlar tablolara birlikte aşağıda yer almaktadır.

değerin tablodaki t-değerinden büyük çıkması aradaki farkın önemli olduğunu ortaya koymaktadır. (SD=39, t-değeri=7.17, tt=2.02 P<0.001).

Tablo.3

Kontrol Grubunun Müzikte Benlik Kavramı Ön-Test ve Son-Test Puanlarına İlişkin Ortalama, Standart Sapma ve t-testi Sonuçları

Değişken	N	\bar{X}	S_x	t-değeri	Önem Denetimi
Ön-Test	40	36.42	6.83	-2.94	P<0.05
Son-Test	40	41.37	8.05		Fark Önemli

Tablo.3'deki Kontrol Grubunun Müzikte Benlik Kavramı son-test puanlarının (\bar{X} =41.37), ön-test puanlarından (\bar{X} =36.42) daha yüksek çıktığını göstermektedir. Ön-test ve son-test puanlarının

arasında yapılan t-testi çözümlemesinde farkın önemli çıktığı görülmektedir. (SD=39, t-değeri:2.94, tt=2.02 P<0.05) Çünkü elde edilen t-değeri tablo t-değerinden büyüktür.

Tablo.4

Deney ve Kontrol Grubunun Müzikte Benlik Kavramı Ön-Test Puan Ortalamaları, Standart Sapma ve t-testi Sonuçları

Değişken	N	\bar{X}	S_x	t-değeri	Önem Denetimi
Ön-Test	40	36.15	6.08	1.03	P<0.05
Son-Test	40	36.42	6.83		Fark Önemli

Tablo.4 Deney ve kontrol grubunun Müzikte Benlik Kavramı ön-test puan ortalamaları arasındaki t-testi sonuçlarını göstermektedir. Elde edilen t-değeri tablodaki t-değeri ile karşılaştırıldığında, daha

küçük olduğu görülmüştür. Bu nedenle deney ve kontrol grubunun ön-test puanları arasında fark önemsiz çıkmıştır. (SD=78, t=103, tt=1.99, P<0.05).

Tablo.5

Deney ve Kontrol Grubunun Müzikte Benlik Kavramı Son-Test Puan Ortalamaları, Standart Sapma ve t-testi Sonuçları

Değişken	N	\bar{X}	S_x	t-değeri	Önem Denetimi
Ön-Test	40	47.97	7.27	6.80	P<0.05
Son-Test	40	41.37	8.05		Fark Önemli

Tablo.5 Deney ve kontrol grubunun Müzikte Benlik Kavramı son-test puan ortalamaları arasındaki t-testi çözümlemesini yansıtmakta ve farkın önemli olduğu gözlenmektedir. Deney ve kontrol grubunun

Müzikte Benlik Kavramı son-test puanları arasında ÖTBB tekniğinin uygulamasından kaynaklanan bir farkın olduğu düşünülebilir. (SD=78, t=6.80, tt=1.99 P<0.05).

Tablo.6

Grupların Müzikte Benlik Kavramı Puanlarına İlişkin Ön-Test Puanlarına Göre Yapılan Varyans Çözümlemesi Sonuçları

Kaynak	SD	KT	KD	F	Önem Denetimi
GA	1	1.51	1.51	0.0361	P<0.05
Gİ	78	3266.87	41.88		Fark Önemsiz

Toplam	79	3268.38			
--------	----	---------	--	--	--

Tablo.6 Deney ve Kontrol grubunun Müzikte Benlik Kavramı Ön-Test puanları arasında yapılan varyans çözümlemesini göstermektedir. Gruplararası ve gruplarıçi kareler ortalamasına göre elde edilen F değerinin tablodaki F değerinden küçük olması, aradaki farkın önemsiz olduğunu

ortaya koymakta olup, ön-test puanlarına göre alıştırma öncesinde grupların Müzikte Benlik Kavramı puanları bakımından önemli bir farklılığın olmadığı söylenebilir. (SD=1 ve 78 için $F=0.03$ $F_t=3.90$ $P<0.05$)

Tablo.7

Grupların Müzikte Benlik Kavramı Puanlarına İlişkin Son-Test Puanlarına Göre Yapılan Varyans Çözümlemesi Sonuçları

Kaynak	SD	KT	KD	F	Önem Denetimi
GA	1	871.20	871.20	14.79	$P<0.05$
Gİ	78	4594.35	58.90		Fark Önemsiz
Toplam	79	5465.55			

Tablo.7 Grupların Müzikte Benlik Kavramı son-test puanlarına göre yapılan varyans çözümlemesini göstermekte ve grupların arasında önemli farklılığın olduğunu belirtmektedir. Gruplararası ve gruplarıçi kareler ortalamalarına göre elde edilen F değeri, tablo F değerine göre daha büyüktür. (SD=1 ve 78 için F=14.79, Ft=3.90, P<0.05).

Müzikte Benlik Kavramı ön-test puanlarının arasında yapılan varyans çözümlemesinde farkın önemsiz çıktığı da gözönüne alındığında uygulanan öğrenme tekniklerinin bu farka neden olduğu düşünülebilir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

İlköğretim okulları V. sınıf öğrencileri üzerinde, müzik öğretiminde işbirlikli öğrenme tekniklerinden Öğrenci Takımları-Başarı Bölümleri ile toplu sınıf öğretiminde kullanılan Tartımdan Yolaçarak Öğretim Tekniğinin Müzikte Benlik Kavramı üzerinde etkilerinin araştırıldığı bu çalışmanın genel bir sonucu olarak müzik öğretiminin öğrencilerin müzik dersinde, kendilerine ilişkin duygu, inanç tutum, algı ve davranışları üzerinde olumlu etkiler bırakarak benlik kavramlarını arttırdığı söylenebilir.

Bununla birlikte işbirlikli öğrenme tekniğinin uygulandığı deney grubu lehine Müzikte Benlik Kavramı'na ilişkin daha anlamlı farklılıkların oluştuğu söylenebilir. Bu araştırmanın sonucu doğrudan müzik eğitiminde işbirlikli öğrenmeyle ilgili olmamakla birlikte müzik eğitiminin Müzikte Benlik Kavramı'nın gelişmesine yol açtığını ortaya koyan Austin (1988), Svegalis (1978), Klinedinst (1989), Hedden (1992) ve Reynolds (1992)'un araştırma sonuçlarıyla tutarlılık içinde olup müzik eğitiminin diğer boyutlarında işbirlikli öğrenme ve müzikte benlik kavramı üzerinde gerçekleştirilebilecek araştırmalara gereksinim duyulmaktadır

KAYNAKLAR

- Açıkgöz, Ü.K. (1992). **İşbirlikli Öğrenme Kuram, Araştırma Uygulama**. Malatya: Uğurel Matbaası.
- Açıkgöz, Ü.K. (1994). **Etkili Öğrenme ve Öğretme**. İzmir: Kaynılmaz Matbaası.
- Başaran, İ.E. (1990). **Eğitim Psikolojisi**. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Gander & Gardiner (1974): **Çocuk ve Ergen Gelişimi**. Çev: Prof.Dr. Bekir Onur, Ankara: İmge Kitapevi.
- Gömlüksiz, M. Ve Özyürek, D. (1994). "Türk Dili ve Edebiyatı Dersinde Uygulanan Kubaşık Öğrenme Yönteminin Eriyiş, Demokratik Tutumlara ve Benlik Saygısına Etkisi". **1. Eğitim Bilimleri Kongresi (Kuram-Uygulama Araştırma) Eğitimde Psikolojik Hizmetler Eğitim Programları ve Öğretim, Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Bildiriler, Cilt 2., Balcalı-Adana. S:476-493.**
- Göleksiz, M. (1994). "Genel Öğretim Yöntemleri Dersinde Uygulanan Kubaşık Öğrenme Yönteminin Benlik Saygısı ve Erişmeye Etkisi". **1. Eğitim Bilimleri Kongresi (Kuram-Uygulama Araştırma) Eğitimde Psikolojik Hizmetler Eğitim Programları ve Öğretim,**

Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Bildiriler, Cilt 2. Balcalı-Adana, s:440-447

- Reynolds, J.W. (1992). Music education and students self-concept: A review and synthesis of literature. **Unpublished master's thesis**, University of South Florida, Tampa, FL.
- Kocabaş, A. (1998). "Müzikte Benlik Kavramı Ölçeği" **Yayınlanmış Araştırma.**

